

Stilling — ikke blot en saglig — fra Folkethingets Side vilde have naaet til en Anerkjendelse i og udenfor denne Sal, og at det var nyttigt, at vi ogsaa paa Kirke- og Undervisningsministerens Plads fik en Mand, der samstemmede mere med denne Opgave, saaledes at der var Haab om i en naermere Fremtid at komme til at arbejde paa denne Sag med en mod vore Grundtanter mere velvilligfindet Minister, saa kunde jeg i al Fald forstaa denne Tilbageholdenhed, som man ogsaa nu vil vise. Utsaa det samme Svar, man har givet for 5—6 Aar siden, er det, som det aerede Medlem gav, men saavidt jeg har forstaaet det Hele, er det Sagen selv, vi tale om, og ikke uveedkommende Spørgsmaal. Nu stiller Sagen sig for mig saaledes, at det Høieste, som det høitaaerede forhandlende Flertal her i Salen ønsker, er at faae et Ministerium, der afløser dette, hvori f. Ex. den samme Mand sad formentlig som Kirkeminister, mod hvem man traadte op for 5 à 6 Aar siden. Man ønskede et Ministerium af Nationalliberale i Forbindelse maasse med nogle Enkelte af det forhandlende Flertal, altsaa et Ministerium af en saadan Karakter, at man vist vilde være overordentlig glad, hvis man kom ud af den nærværende Stilling derved, at den daværende Kirke- og Undervisningsminister indtog den nuværendes Plads, hvorledes Ministeriet saa end ellers var sammensat; men saa have vi jo den samme Omgang igjen. Den aerede forhenværende Minister er bleven aeldre siden den Tid, men hvorvidt han er bleven mere friskolemæssig siden, det tør jeg ikke dømmen om; men sæt nu, at han kom med det samme Forslag, vilde de Herrer da atter møde som i 1873 og sige: Den Sag kunne vi ikke forhandle, uagtet man har naaet sit politiske Maal med Hensyn til Ministeriet, det Maal, man har efterstræbt i otte Aar. Denne Erødemølle er jeg ikke med til at gaa i. Jeg kan forstaa, at Folkethinget siger, vi maa lægge disse Sager tilside, vi maa arbejde paa at faae en Regjering, der er i Overensstemmelse med os eller i det Mindste saa nogenlunde, saa at vi med passende Indrømmelser kunne haabe at bringe Sagen frem; men naar man har ført en Politik og man saa staar overfor denne, og Regjeringen siger: Den gaar ikke, vi tage Position, her er Stillingen, de Herrer maa vige, og man saa viger og forandrer og lemper sine Krav og slet ikke forlanger det Mere, saa siger jeg, at der ligger i Ordet „forhandlende Flertal“, at ogsaa de Herrer maa forandre deres hele Taktik og Optraeden. Jeg mener, at efter disse Forhandlinger, baade efter den foregaaende, efterfølgende og nuværende Situation, at hvilke Forhaabninger man end har om, at det skulde bringe Sagen til en egentlig Ende, saa maa man logisk fra det forhandlende Flertals Side sige: Vi arbejde til de yderste Konsekvenser, selv om det skulde være til et Fællesudvalg, for at vi kunne vise, at vi

svare til Navnet „forhandlende Flertal“, og for at vise hele Omverdenen, at nu ville vi belyse, hvad vi vilde, og hvad vore Modstandere vilde, og hvorledes vi vilde stille os med Hensyn til den enkelte Sag, efterat vi have lagt Hovedsagen, Forholdet mellem Regjeringen og Folkethinget, tilside. Jeg har saa meget mere ønsket dette fra det høitaaerede Flertals Side, som det aerede Medlem for Svendborg Amts Ste Valgfreds, hvem jeg betragter som deres Ordfører i denne Sag, kom med disse enkelte Ord; vi have jo ellers ikke ret ofte den Fornøielse, hvad jeg saa gjerne ønskede, at høre det aerede Medlem udtale sig. Jeg skal følge det aerede Medlems Anvisning og stemme for Sagens Overgang til 2den Behandling, idet jeg antager, at de af mine Venner, som komme ind i Udvalget, vilde arbejde med de Herrer for at fremsætte de Ansøuelser sammen med dem, hvorom man er enig, eller imod dem i Punkter, hvor man er uenig, saa at man kan faae frem, hvad man i den Henseende ønsker.

Hvad nu selve Sagen angaar, saa maa jeg erkjende, at, hvor forskjellige Ansøuelserne end kunne være med Hensyn til Undervisningsvæsenet — og vi kunne respektere hverandres Ansøuelser i saa Henseende —, saa hænger denne Forskiel i Ansøuelser ikke blot sammen med det politiske, men med hele vor Livssyn. Vi kunne i denne Sag deles i Grupper efter Forhold, som ikke altid stemme overens med det Politiske, det vil jeg indrømme; men jeg vil ligeledes sige, at det meget afhænger ogsaa af den politiske Opfattelse i den Forstand, hvorvidt vi have Tillid til Befolkningen eller — mere eller mindre Tillid til Forældrene i Almindelighed — eller ikke. Det er naturligvis et Moment, der er af overordentlig væsentlig Betydning i saa Henseende. Har man ikke en saadan Tillid til Befolkningen i Almindelighed, at Skolevæsenet er en Sag, som ligger den særlig og varmt paa Sinde, men som man desuagtet er nødt til at tvinge frem, saa forstaaer jeg og agter den Ansøuelse, der stiller sig paa Statskoletvangens Standpunkt; men naar man er stillet saaledes, at man i disse som i andre Forhold og allermeist i disse levende er overbevist om, at den allerførste Deel af Forældrene ikke omfatter nogen Sag i Verden med større Værdi end deres Børns Undervisning, saa er det en Selvsølge, at da bliver Synspunktet for en saadan Sag anderledes. Der kan være forskjellige Grader i saa Henseende, og andre Momenter, som komme til, gjøre de forskellige Ansøuelser noget berettigede. Naar jeg nu tænker mig stillet paa det Standpunkt, et Statsvangsskolestandpunkt, der kræver Oplysning for Landets Ungdom, det Standpunkt, hvorfra jeg antager, at dette Lovforslag er udarbejdet, saa siger jeg: det er et godt udarbejdet Lovforslag, jeg følger det ikke, men siger det høit her i dette Thing, jeg kalder det et fra Ministerens Ansøuelser Stand-